

PRAVO MULTIMODALNOGA PROMETA

Ratko Zelenika

Rijeka, 2006., 336 str. Izdavač: Ekonomski fakultet Sveučilišta u Rijeci

Uvaženi znanstvenik i stručnjak, dr. sc. Ratko Zelenika, redoviti profesor Ekonomskog fakulteta u Rijeci, obradovao nas je svojim novim vrhunskim djelom – sveučilišnim udžbenikom «Pravo multimodalnoga prometa».

O znanstvenom ugledu i značaju profesora Ratka Zelenike u Hrvatskoj ali i u inozemstvu, najbolje govore rezultati njegovoga dosadašnjeg rada: 30 knjiga, 395 znanstvenih i stručnih članaka, te više od 150 studija, elaborata, ekspertiza, kritičkih prikaza i recenzija.

Profesor Zelenika već dugi niz godina izučava problematiku multimodalnoga prometa. Svoja je saznanja sada sustavno uobličio u knjigu koja je pred nama i time dao još jedan neprocjenjiv doprinos hrvatskoj prometno-pravnoj znanstvenoj i stručnoj literaturi.

Kako sam pisac navodi u predgovoru knjige, na pisanje ove edicije navela ga je očita potreba za osmišljavanjem pravnog okvira za pravo multimodalnoga transporta i prometa. Uz prikaz toga pravnoga okvira, u ovome djelu se na jednostavan, pregledan i sustavan način predstavljaju temeljni pojmovi vezani za multimodalni promet i transport.

Knjiga je podijeljena u šest glavnih dijelova.

U prvome, uvodnome dijelu, formulira se i objašnjava problem, predmet i objekt istraživanja. Iznose se znanstvena hipoteza i pomoćne hipoteze, naznačuju se svrha i ciljevi istraživanja, ocjena dosadašnjega istraživanja te znanstvene metode i struktura djela. Pisac uočava temeljni znanstveni problem: kvantum znanja koje studenti, magistrandi i doktorandi ekonomskih, prometnih i pravnih znanosti imaju o sustavima multimodalnoga transporta i prometa je nezadovoljavajući, usprkos tome što se multimodalni promet i transport izučavaju na brojnim visokim učilištima. Autor ispravno zaključuje da bez znanstveno utemeljenih spoznaja o pravilima multimodalnog transporta i prometa nije moguće primjereno urediti pravne odnose između aktivnih subjekata multimodalnoga prometa. Upravo stoga on naglašava da je svrha i cilj istraživanja opisanoga u ovoj knjizi istražiti sve važnije značajke o temeljnim pojmovima u sklopu prava multimodalnoga prometa, o izvorima prava

multimodalnoga prometa, o ugovorima posla multimodalnoga prometa, o obvezama i pravima operatora i pošiljatelja iz ugovora o poslu multimodalnoga transporta i prometa te o tome formulirati rezultate istraživanja.

Ostvarenje navedenih ciljeva i svrhe istraživanja započinje u drugom dijelu knjige, pod naslovom *«Definiranje temeljnih pojmova u sklopu prava multimodalnoga prometa»*. Jasno, detaljno i cjelovito obrađeni su pojmovi: prijevoz, promet, konvencionalni, kombinirani i multimodalni transport i promet; pravo, prometno i transportno pravo; špediterovo pravo (pojam, razvoj i značenje); pojam, razvoj i značenje prava multimodalnoga transporta i prometa i predmet prava multimodalnoga transporta i prometa.

Treći dio knjige naslovljen je *«Izvori prava multimodalnoga prometa»*. Autor sve izvore prava multimodalnoga prometa dijeli na primarne (međunarodni izvori prava) i sekundarne (relevantni nacionalni propisi), iznoseći glavna obilježja svakog od navedenih izvora.

U četvrtome dijelu *«Temeljne značajke ugovora o poslu multimodalnoga prometa»* sustavno i jezgrovito obrađuju se sljedeće tematske jedinice: pojam ugovora o poslu multimodalnoga prometa; bitni i nebitni elementi toga ugovora; njegov oblik, način sklapanja ugovora; ugovorne strane (operator multimodalnoga transporta, pošiljatelj stvari) kao i pravni položaj primatelja stvari, odnosno korisnika prijevoza; isprave o sklopljenom ugovoru (izdavanje, bitni elementi dokumenata, utrživi i neutrživi dokumenti, dokazni učinak dokumenata, odgovornost operatora i pošiljatelja s obzirom na podatke u dokumentima); izmjene i dopune te prestanak ugovora o poslu multimodalnoga prometa.

Na navedene dijelove logički se nastavlja peti dio knjige *«Obveze, prava i odgovornosti operatora iz ugovora o poslu multimodalnoga prometa»*. Iako je u centru ovoga dijela knjige pravni položaj operatora multimodalnoga prometa, ova tematika je jednako važna i za druge sudionike u poslu multimodalnoga prometa, osobito za pošiljatelja kao operaterova nalogodavatelja. Posebno se navode i analiziraju sljedeće obveze operatora: postupanje pažnjom dobrog gospodarstvenika, preuzimanje stvari na prijevoz, izvršenje i/ili organiziranje prijevoza, izdavanje dokumenta o multimodalnom prijevozu te predaja tereta primatelju. Nakon analize obveza, sustavno se elaboriraju prava operatora: pravo na naknadu za obavljene usluge, pravo na naplatu nužnih troškova i predujam, pravo da ga pošiljatelj pravodobno obavijesti o opasnim stvarima i dragocjenostima, kao i operatorovo pravo zaloge te pravo retencije. Konačno, analiziraju se i različite odgovornosti operatora: odgovornost za oštećenje, manjak ili gubitak stvari; za zakašnjenje u predaji stvari; odgovornost za osobe s kojima se u svojem poslu služi, odnosno odgovornost za djela trećih osoba. Potrebna pozornost se posvećuje i visini (ograničenju) operatorove odgovornosti, kao i modalitetima operatorove izvanugovorne odgovornosti.

Pravni položaj pošiljatelja kao operatorova nalogodavatelja, posebno je obrađen u šestome dijelu «*Obveze, prava i odgovornosti pošiljatelja iz ugovora o poslu multimodalnoga prometa*». Naglašavaju se i objašnjavaju sljedeće njegove obveze; postupanje pažnjom dobrog gospodarstvenika, pripremanje pošiljke za transport, pravodobna predaja stvari i potrebnih dokumenata operatoru, ukrcaj stvari, plaćanje opravdanih troškova i naknade operatoru, obavješćivanje operatora o opasnim stvarima i dragocjenostima, primitak potrebnih isprava. Sustavno se elaboriraju prava pošiljatelja koja se sadržajno odnose na pravo da traži od operatora da ovaj izvrši svoje ugovorne obveze. Zasluzenu pažnju pisac posvećuje i odgovornosti pošiljatelja, kako za vlastite radnje i propuste, tako i za radnje i propuste drugih osoba. Na kraju ove knjige nalazi se popis literature (ukupno 111 jedinica), popis shema koje možemo pronaći u knjizi (9), kazalo imena autora na koje se pisac poziva (26 imena), kazalo pojmova (186 pojmova), popis kratica korištenih u knjizi, te prilozi: Konvencija UN o međunarodnom multimodalnom transportu robe, Ženeva, 1980., na hrvatskom, odnosno na engleskom jeziku. Navedeni dodaci čitatelju uvelike olakšavaju snalaženje u knjizi. No, tu se njihov značaj ne iscrpljuje. Naime, oni i u sadržajnom smislu podižu ionako visoku razinu ovoga djela. Spomenimo i važan udžbenički element sadržan u knjizi: svaki dio knjige završava pitanjima za raspravu i ponavljanje, koja služe boljem i lakšem usvajanju i razumijevanju činjenica i podataka sadržanih u knjizi.

Knjiga «Pravo multimodalnoga prometa» iznimno je vrijedno znanstveno djelo. Ona je to u sadržajnom pogledu - zbog iznimne kvalitete, sustavnosti, sveobuhvatnosti, preglednosti i stila kojim je pisana, kao i zbog važnosti i aktualnosti teme kojom se pisac bavi. Ona je, također, vrhunsko znanstveno djelo i u metodološkom pogledu jer je primjer kako (kojim metodama) cjelovito znanstveno obraditi određenu problematiku

Nema nikakve sumnje da će se profesoru Zeleniki ostvariti njegova želja koju je sam izrekao u predgovoru ove knjige, a to je da ona, kao udžbenik, svim studentima i magistrandima olakša studiranje i omogućći povećanje kvantuma primjerenih specijalističkih transportnih prometnih, pravnih (...) znanja, odnosno da ju, kao priručnik, primjenjuju transportni, prometni, špediterski, trgovinski, logistički i drugi menadžeri i stručnjaci. Svima koji se bave izučavanjem prometnoga prava i njegovom primjenom u praksi, ova knjiga (kao i ostala djela ovoga autora) neizostavan je dio literature.

Piscu upućujemo iskrene čestitke. S nestrpljenjem iščekujemo njegovo sljedeće djelo. Imajući u vidu dosadašnji plodan znanstveni rad profesora Zelenike, uvjereni smo da nećemo morati dugo čekati.

Doc.dr.sc. Jasenko Marin
Pravni fakultet u Zagrebu

Summary:

Ratko Zelenika: Pravo multimodalnoga prometa (Law of Multimodal Traffic)

Faculty of Economics, University of Rijeka, 2006, 336 pages

This book deals with one of very important areas of transport and traffic law – law of multimodal traffic.

The author divided subject matter of his book into the following parts:

Part I – «Introduction». The author elaborates on the object, purpose and methods of his scientific research.

Part II – «Definitions of basic terms in the context of multimodal traffic law».

In this part the author explains the important terms such as: transport, traffic; conventional, combined and multimodal transport and traffic; law, traffic law, transport law, law of freight forwarder.

Part III – «Sources of the law of multimodal traffic». All sources of the law of multimodal traffic are classified into two main categories: primary (international) sources and secondary (national) sources. Various international conventions and «soft-law» rules are analysed, as well as relevant Croatian laws.

Part IV – «Basic features of the work related to the contract of multimodal traffic». The author deals with following topics: definition of the contract on multimodal traffic; essential and non-essential elements of the contract; formation of the contract, conclusion of the contract, contracting parties, types and importance of multimodal transport (traffic) documents, amendments to the contract, termination of the contract.

Part V – «Duties, rights and liability of the multimodal transport operator». At the beginning of this part, the author deals with the duties of the operator (exercising due diligence; taking in charge of the goods; performing the transport; issuing the multimodal transport document; delivering the goods to the consignor). This part also contains elaboration on rights of the operator (remuneration for his services; reimbursement of expenses; right to be informed about dangerous and valuable goods). At the end of this part, special attention is devoted to the liability of the operator (liability for loss or damage to the goods; liability for delay in delivery; liability for acts of his servants, agents and independent sub-contractors; limits of operator's liability).

Part VI – «Duties, rights and liability of the consignor». The most important duties of the consignor are elaborated (exercising due diligence; preparing goods

for transport; delivering goods and related documents to the operator; loading the goods, payment of freight, informing operator about particulars related to dangerous and valuable goods. Rights of the consignor are also analysed, as well as his liability toward the operator.

“Appendix” contains the text of the United Nations Convention on International Multimodal Transport of Goods, 1980 (English version and Croatian translation).

The book is written clearly and concisely. It is a valuable work in the field of transport and general traffic law. We recommend it to everyone who has a practical or academic interest in this important subject.